

קונטרס

עֲזוֹת פְּנִים

יעורר ויחזק את האדם, שיברח מכל מיני עֲזֵי פְּנִים,
אשר הקלפות שורות ביניהם, וידבר על לב כל פר
ישראל, שיתחזק בעזות ובעקשנות דקדשה, ולא
יפחד משום בריה שבעולם, רק יעשה רצונו ותברך.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל הִקְפִּיד מְאֹד עַל
מִדַּת הָעֲזוּת, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְסַבֵּל עֵז פָּנִים. וְאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תַּעֲנִית ז'): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת
פָּנִים, סוּף נִכְשָׁל בְּעֵבְרָה וְכוּ'. רַב גַּחְמָן אָמַר, בְּיָדוּעַ
שֶׁנִּכְשָׁל בְּעֵבְרָה וְכוּ', אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא: כָּל אָדָם
שֵׁישׁ לוֹ עֲזוּת פָּנִים מִתֵּר לְקָרוֹתוֹ רָשָׁע וְכוּ', רַב גַּחְמָן
בַּר יֵצְחָק אָמַר: מִתֵּר לְשִׁנְאוֹתוֹ וְכוּ', לְמִדִּים מִכָּאן גִּדְּל
הָעוֹן הַמֵּר שֶׁל עֲזוּת פָּנִים, וְהוּא מְסַכֵּן, שֶׁמֵּרָאָה לְכָל
אֶת פָּנָיו, וְאֲשָׁרֵי מִי שֶׁמִּתְרַחֵק מֵעֵזֵי פָּנִים, וְאִין לוֹ יַעֲסֵק
עִמָּהֶם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתיח)

קונטרס

עֲזוֹת פְּנִים

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה
בוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי הָאֱמוּנָה הִיא הָעֵקֶר. וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר
(שיחות-הַר"ן, סִימָן ל"ג): אֵצֶל בְּנֵי הָעוֹלָם הָאֱמוּנָה הוּא דְּבַר
קָטָן, אָבֵל אֵצֶל הָעֵקֶר הוּא אֱמוּנָה; כִּי בְּלִי אֱמוּנָה אֵין
לְאָדָם כְּלוּם בְּחַיִּים. עֵקֶר שְׁלֵמוֹת שֶׁל יְהוּדֵי, שְׁצָרִיף
לְהַגִּיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם — שְׂיֵהִיָּה אֵצֶלוֹ בְּרוּר וְזָכוּף
הַמְדַמָּה, עַד שְׂתֵהִיָּה הָאֱמוּנָה שְׁלוֹ כָּל-כָּף בְּרוּרָה
וּמְזֻכָּכָת, עַד שְׂיֵרָאָה אֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵינֵי הַשָּׁכֵל
שְׁלוֹ, וְלֹא יֵרָצֶה לְעֻזֵב אֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אָבֵל יֵשׁ
מְדָה אַחַת הַהוֹרָסֶת אֵת הָאֱמוּנָה לְגַמְרֵי, וְהִיא — "עֲזוֹת
פְּנִים", כְּשֵׁאָדָם עֻז פְּנִים, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(תַּעֲנִית ז.): כָּל אָדָם שְׂיֵשׁ לוֹ "עֲזוֹת פְּנִים", בְּיָדוּעַ שְׁנֹכְשֵׁל
בְּעֵבְרָה, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבְּן. אֲנַחְנוּ עֲדִים, שְׂיֵשׁ עֲזֵי פְּנִים,
שְׂאִינָם מִתְּבִישִׁים לְדַבֵּר עַל צְדִיקִים, עַל חֲכָמִים, עַל

קדושים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, שמתמידים בתורה, ואלו העזי פנים מגלים את מעשיהם הרעים; כי במקום שאדם יבוש ויפלים, מאחר שחטא ועבר על כל התורה כלה, רחמנא לצלן, מה שנמצא היום, שיש בני-אדם המחללים שבת, בר מינן, אוכלים טרפות ונבלות, רחמנא לישזבן, עוברים על כל מיני עריות, רחמנא לצלן, ובמקום להתבייש, הם עוד מחציפים פניהם, ומדברים נגד הקדוש-ברוך-הוא בריש גלי, נגד חכמי ישראל ונגד כל הקדוש לעם ישראל, איזו בושה ואיזו פלימה היא זו! לזאת, בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים לזכות לאמונה ברוחה ומזככת, תברחו מהמדה הרעה, שמאד מצויה בבני-אדם, שהיא "עזות פנים"; כי טבע האדם, שהוא עז פנים, וכל מי שאינו עושה רצונו, תכף-ומיד הוא קופץ עליו ככלב, שעליו נאמר (ישעיה נו, יא): "והכלבים עזי נפש". ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ג'): מי שפגם בברית, רחמנא לישזבן, הוא עז פנים. לזאת מי שיודע בנפשו שפגם בברית, והוא מלכלך בחטאים ועוונות, לכל הפחות יתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, לכל הפחות יהיה בשקט, ולא יגלה לכלם את המעשים הרעים שלו. כי בזה שמתחצף כנגד צדיקים קדושים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, כנגד יראים ושלמים, בזה מגלה את לכולך מעשיו, ואוי לאותה בושה, אוי לאותה פלימה! נואף

עזות פנים

קנג

כְּכֹלֵב שְׁנוּבַח עַל צְדִיק הַדְּבִיק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדַבְּקוֹת אֱמֶת.
לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִבֵּה וְנַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת מַדַּת
הַ"עֲזוֹת פָּנִים"; כִּי אִם אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה,
עֲלִינוּ לְשֶׁרֵשׁ מֵאֲתָנוּ אֶת הַמַּדָּה הַמְּגַנָּה הַזֶּה שֶׁל "עֲזוֹת
פָּנִים". וְחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (שַׁבַּת קִיט:): לֹא חֲרָבָה
יְרוּשָׁלַיִם, אֲלָא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם בִּשְׁתַּת פָּנִים, שְׁאַחַד
לֹא הִתְבַּיֵּשׁ מְזוּלָתוֹ. עָשׂוּ כָּל מִיַּי תּוֹעֵבוֹת רָעוֹת, וְאִם
אֵין דֵּי בְּזוּהָ, תַּחַת אֲשֶׁר לְהִתְבַּיֵּשׁ שֶׁהוּא נוֹאֵף, מִתְנַהֵג
כְּחִיָּה רָעָה, שֶׁהוּא מְחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהֶסְיָה, שְׂדֵינוּ כְּגוֹי,
כִּי מִי שֶׁמְחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהֶסְיָה, לֹא יוֹעִיל לוֹ מְאוּמָה,
וְהַרְמָב"ם פּוֹסֵק שֶׁהוּא כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. כִּי הַמְּחַלֵּל שַׁבַּת,
דֵּינוּ כְּגוֹי גָּמוּר (עֵין הַלְכוֹת שַׁבַּת, פָּרָק ל', הַלָּכָה טו); וּבְמִקּוּם
לְהִתְבַּיֵּשׁ, עוֹד מֵעַז פָּנָיו נֶגְדַת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגְדַת כָּל
הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל! תַּחַת אֲשֶׁר לְכַבֵּשׁ פָּנָיו בְּקִרְקַע עַל
שְׂאוּכַל טְרַפּוֹת וְנִבְלוֹת, הוּא עוֹד מֵעַז פָּנָיו נֶגְדַת יִרְאִים
וּשְׂלֵמִים, וּמִתְלוֹצֵץ מִחֲרָדִים, בְּשַׁעָה שֶׁהוּא גוֹי גָּמוּר,
וַיִּינוּ יֵין נֶסֶךְ בְּלֵי שׁוּם פִּקְפוּק. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! בֵּאוּ וְנַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת הַמַּדָּה הַרָּעָה, הַמַּדָּה
הַמְּגַנָּה שֶׁל "עֲזוֹת פָּנִים", וְנִבְקֵשׁ בְּכָל יוֹם מִפְּנֵי יִתְבָּרַךְ,
שְׂיִצִּיל אוֹתָנוּ מִ"עֲזוֹת פָּנִים" וּמֵעֲזֵי פָּנִים, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֵנוּ
לָנוּ חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרָכוֹת טז:): תִּפְלָה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל
יוֹם: "יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ הַגּוֹי" אֱלֹקֵי, שְׂתִצִּילֵנִי הַיּוֹם
וּבְכָל יוֹם מֵעֲזֵי פָּנִים וּמֵעֲזוֹת פָּנִים"; כִּי הִיא הַמַּדָּה

המגנה ביותר, ואין מדה מגנה הימנה. ובפרט כשצער מחציף פניו נגד מבגר, כשבור ועם הארץ מעז פניו נגד תלמיד חכם, שעל זה מקבלים ענש גדול מאד. ואומרים חכמינו הקדושים (מעניית ז): כָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ "עזות פנים" מתר לקראו רשע; כי אין רשעות גדולה מזו, שאדם מעז פניו לתלמיד חכם ולצדיק הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא. וכן אומרים חכמינו הקדושים (שם): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בו "עזות פנים" מתר לשנא אותו; כי, פי'דוע, אסור לשנא שום יהודי, אשר עוברים על לאו של "לא תשנא את אחיך בלבבך", אבל מי שיש בו "עזות פנים", אומרים בפרוש חכמינו הקדושים, שמתר לשנאו, מחמת שעז פנים הוא, ואינו מתבייש לדבר על צדיקים קדושים, הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, על חכמי ישראל, מנהיגי ישראל, שיש להם עדות קדושות ומנהיגים קהלות קדושות, והטמא הזה מעז פניו לדבר עליהם? ! אוי לאותה בוששה! אוי לאותה חרפה! ומספרים חכמינו הקדושים (פלה רבתי, פרק ב'), שישבו פעם רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא, ולמדו תורה. והנה עבר בחור צעיר בגלוי ראש, ולא התבייש מחכמי ישראל. ענו ואמרו כָּל אֶחָד דַּעְתּוֹ עַל עַז פָּנִים זֶה; רבי אליעזר אמר: זֶה מְמֹר. רבי יהושע אמר: זֶה בֶּן הַנְּדָה. רבי עקיבא אמר: זֶה מְמֹר וּבֶן הַנְּדָה; כִּי כִּיּוֹן שֶׁבַחֹר צֶעִיר עוֹבֵר וְרוֹאֶה חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל,

עזות פנים

קנה

ואינו מתבייש מהם, והולך בגלוי ראש בגאון ובוז ונחציפות, קבעו פה אחד, שאיננו פשר, ולא נולד בקדשה. רחמנא לצלן, אם זה נאמר על גלוי ראש, שאדם אינו מתבייש לילך בגלוי ראש, וכבר אמרו עליו חכמינו הקדושים, שזהו ממזר וכן הנדה וכו', על אחת כמה וכמה כשאדם עובר בשויון נפש על מצוות התורה, ואינו מניח תפלין, מחלל שבת בפרהסיא, אוכל טרפות ונבלות, כל זה מראה שהוא פגום, וצריכים להזהר ממנו ולא לילך בד' אמותיו. כי כבר אמרו חכמינו הקדושים (תענית ז): מי הוא רשע? מי שיש בו "עזות פנים", ואינו מתבייש מפני מי שגדול הימנו. וידאבוננו הרב, נתקיים בנו מאמרם ז"ל (סוטה מט): פני הדור כפני כלב; כי טבע של כלב שהוא עז פנים, תמיד קופץ על הזולת ונובח לשוא. "מה עשיתי לך? למה אתה נובח עלי? אני מכיר אותך? דברתי אתך פעם? לאו!" כמו-כן הוא מי שמדבר רע על הזולת, ובפרט מי שמדבר על צדיקי הדור, חכמי ישראל, הוא עז פנים, ובדוע שהוא בעל עברה. וצריכים להשמר ממנו. ואף שמתחזה כגרא וחרד, אל תאמינו לזה, בני ובנותי היקרים! כי גרא וחרד אמתי, תמיד מתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, כי חש שהוא יתברך נמצא פה, וכן מתבייש מחכמי ישראל, שיכולים להכיר על פרצופו מיהו ומהו. לכן, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לזכות לאמונה

ברורה ומזככת, לדעת שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג עולמו בהשגחה פרטי פרטית, ודבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, עליכם לעקור מעצמכם את מדת "עזות פנים", אשר לצערנו הרב, כל אחד נגוע בה; ואין מכבדים את יראי ה', אין מכבדים את ההורים, אין מכבדים את תלמידי החכמים, אשר אוי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה! אוי לְאוֹתָהּ חֲרָפָה וּכְלִימָה! אָנוּ רוֹצִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אָנוּ מִשְׁתַּוְּקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ, וְעַדִּין מִדַּת הָעֲזוֹת בֵּינֵינוּ, עַד כִּדֵּי כֶּף אָנוּ מְסַגְּלִים לְקַפֵּץ עַל הַזּוּלָת כְּכֹל הַקּוֹפֵץ עַל כָּל עוֹבֵר אַרְח הַנִּקְרָה בְּדַרְכּוֹ, וְנוֹבַח עַל כָּל הָעוֹבֵר בְּד' אֲמוֹתָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בְּאוֹ נָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, בְּאוֹ נִעְקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת הַמִּדָּה הַרְעָה שֶׁל עֲזוֹת. וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כב): מִדַּת הָעֲזוֹת הִיא מִדָּה רָעָה מְאֹד. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמֵּעֵז פָּנָיו נֶגֶד יְרָאֵי ה' הַדְּבוּקִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנִּכְלְלוּ לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁתּוֹרָתָם תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ, תְּפִלָּתָם תְּפִלַּת ה' מִמֶּשׁ; כִּי הָעֹנֵשׁ שֶׁל עֲזוֹת — שֶׁנִּשְׁאָר בְּגִיהָנוּם. כִּי כָּל שְׂאֵדָם יוֹתֵר עַז פָּנִים, הוּא סוֹבֵל אֶת הַגִּיהָנוּם בְּזֶה הָעוֹלָם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בְּאוֹ נִשְׂרַשׁ מֵאֲתָנוּ אֶת הַ"עֲזוֹת פָּנִים", וְנִתְחִיל לְהִתְבַּיֵּשׁ מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּבְזֶה שְׁנִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי־זֶה תִּמְשֹׁךְ עֲלֵינוּ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה; כִּי כָּל שְׂאֵדָם

עזות פנים

קנז

מכנים בדעתו שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו, ואין בלעדיו יתברך כלל, כמו-כן הוא מתבייש יותר מהקדוש-ברוך-הוא. ככל שאדם מכנים בדעתו יותר את אמתת מציאותו יתברך, כן הוא מתבייש יותר ממנו יתברך. לזאת אומרים חכמינו הקדושים (ברכות יב:): כל העושה דבר עברה ומתבייש בו, מוחלים לו על כל עוונותיו; אם אדם נכשל בעברה של חלול שבת ואכילת טרפות ונבלות, שפיכות דמים וכו', ידע שאין שום יאוש בעולם כלל, ועדין יכול לחזור בתשובה שלמה. ורבינו ז"ל גלה לנו (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן קיב): אם אתה מאמין שיכולים לקלקל, תאמין שיכולים לתקן; אבל התקון הוא, שלכל הפחות מתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, מתבייש מחכמי ישראל, מצדיקי הדור, שמסתכלים על פרצופך ויודעים את כל המעשים הרעים שלך. לזאת, מעלה גדולה להתקרב אל הצדיק האמת, הדבוק בחי החיים בו יתברך, שעל ידו באים לידי בוש, שלכל הפחות אני מתבייש עם המעשים הרעים שלי. ומה אנו רואים בדור הזה? לא די שבני-אדם עברו על כל התורה כלה, לא די בכך שעקרו עצמם משרשם העליון, אלא עוד מעזים פניהם כנגד צדיקים וחכמי הדור, בלי שום בוש, וזה אשר הורס את האדם לגמרי. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לזכות לאמונה ברוך ומזככת, אם רצונכם

לְהַרְגִישׁ שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתְּכֶם וְאַצְלָכֶם, שְׂתוּכְלוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ, עֲלֵיכֶם לַעֲקֹר מִכֶּם אֶת הַמִּדָּה הַמְּגַנָּה שֶׁל "עֲזוּת פָּנִים", וְתִקְנוּ לַעֲצֹמְכֶם אֶת הַמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל בִּשְׁת פָּנִים, לְהִתְבַּיֵּשׁ מִהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְהִתְבַּיֵּשׁ מִחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, מִצְדִּיקֵי הַדוֹר. וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים אֹמְרִים (נְדָרִים כ.): "בְּעִבּוֹר תִּהְיֶה יְרָאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם" — זֶה בּוֹשָׁה, "לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ" — מְלַמֵּד שֶׁהַבּוֹשָׁה מְבִיאָה לְיַדֵּי יְרֵאת חֲטָא. מִכָּאן אָמְרוּ: סִימָן יָפֵה בְּאָדָם שֶׁהוּא בִישָׁן. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שם): כָּל אָדָם הַמִּתְבַּיֵּשׁ — לֹא בְמַהְרָה הוּא חוֹטָא; מִי שֶׁאֵין לוֹ בִּשְׁת פָּנִים, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ רַגְלֵי אַבּוֹתָיו עַל הַר סִינַי (שם). תִּתְאַרוּ לַעֲצֹמְכֶם, בֶּן-אָדָם אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ, וְהוּא עֹז פָּנִים, וְאַחֲר־כֵּן רוֹצֵה כְּבוֹד, הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה זְמָרִי, וּמִבְקֵשׁ שָׂכָר כְּפִינְחָס. אָדָם שֶׁהוּא נוֹאֵף, הִיָּה צָרִיף לְהִתְבַּיֵּשׁ, וְלֹא לִנְבֵּל פִּיּו כְּנֶגֶד צְדִיקִים וְחֲכָמֵי הַדוֹר. וּמָה אָנוּ רוֹאִים? שְׂאֵלוּ הָעַזִּי פָּנִים שֶׁבְדוֹר מִתְפַּשְׁטִים בְּעוֹלָם, וְהֵם אֵינָם מִתְבַּיֵּשִׁים לְהַחֲצִיף פְּנֵיהֶם נֶגֶד חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד צְדִיקִים הַדְּבּוֹקִים בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִם-כֵּן הֵם מִמָּשׁ כְּדִגְמַת כְּלָבִים, שְׂנוּבְחִים עַל כָּל עוֹבֵר וְשָׁב. וְאֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה מ"ב): תְּצוּף שְׂבַחִיּוֹת זֶה הַכְּלָב. עַל-כֵּן אִם אָדָם מִתְחַצֵּף לַזּוּלָּת, וְאֵין לוֹ שׁוֹם בּוֹשָׁה מִמֶּנּוּ, אוֹ שֶׁמִּתְחַצֵּף נֶגֶד הוֹרָיו, אוֹ שֶׁמִּתְחַצֵּף פְּנֵיו כְּנֶגֶד רַבּוֹ, אִם מֵעַז פְּנֵיו

עזות פנים

קנט

כְּנֻגַד צְדִיקִים הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּנֻגַד חֲכָמֵי
יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, סִמְן שֶׁהוּא מֵהַגְרוּעַ שְׂבַח־חַיִּית —
כְּכֹלֵב מִמֶּשׁ. וְעוֹד אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שם): מִדָּה
רָעָה יֵשׁ בְּכֹלֵבִים, מֵהַ הַכֹּלֵבִים — אֶחָד נוֹבַח וְכֹלֵם
מִתְקַבְּצִים וְנוֹבְחִים עַל חֲנָם, כֶּף עֵזִי פָּנִים; מֵהַ אָנוּ
רוֹאִים? אָדָם הוֹלֵךְ עִם כָּלֵב בְּרַחוּב, וְכֹא כְּנֻגַדֵם אָדָם,
הַכֹּלֵב קוֹפֵץ וְנוֹבַח עַל הָאָדָם. מִיֵּלֵא אֶתְהַ כָּלֵב, נִבְחַתָּ
עָלַי, אוֹלֵי פִּחְדָתָ מִמְּנִי וְכוּ', אֲבָל כִּשְׁהַכֹּלֵב הָאֶחָד הַזֶּה
נוֹבַח, תִּכְף-וּמִיד כָּל הַכֹּלֵבִים בְּאִזּוֹר הַשׁוֹמְעִים אֶת
הַנְּבִיחָה — נוֹבְחִים גַּם-כֵּן. מָה עָשׂוּ לָכֵם?! כֵּן רוֹאִים,
קָם עַז פָּנִים אֶחָד שֶׁהוּא כְּדִגְמַת כָּלֵב, וְנוֹבַח עַל צְדִיק,
עַל חֲכָם הַדְּבוּק בַּתּוֹרָה, הַדְּבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וְכִבֵּר מִתְקַבְּצִים הַמּוֹן כָּלֵבִים, הַמּוֹן עֵזִי פָּנִים וְנוֹבְחִים
גַּם-כֵּן. וּמִשָּׁם בָּאוֹת לְאָדָם כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שֵׁשׁ
לוֹ. כְּמוֹכָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (סִפְרֵי-הַמִּדּוֹת, אוֹת עֲזוּת, סִמְן ז'):
מִי שֵׁשׁ בּוֹ עֲזוּת, בִּידוּעַ שֵׁאִינוּ מִסְתַּפֵּק בְּמָה שֵׁשׁ לוֹ;
מֵהֵיכָן בָּאָה "עֲזוּת פָּנִים"? שֵׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא; בְּרַגַע שֶׁחֲסָרָה לְאָדָם אֲמוּנָה, אֵינָנוּ מְרַצֶּה
בְּחִלְקוֹ. כְּכֹלֵבִים שֶׁעָלִיָּהֶם נֶאֱמַר (ישעיה נו, יא): "וְהַכֹּלֵבִים
עֵזִי נִפְשׁ לֹא יִדְעוּ שִׁבְעָה", הֵם תָּמִיד רַעֲבִים; כִּי
הָרַעֲבִים שְׂבַח־חַיִּית אֵלּוּ הַכֹּלֵבִים, כְּמֵאֲמָרם ז"ל (מדרש
אגדה): לֵית עֲנִיָּא כְּכֹלֵבָא; כְּמוֹ-כֵן עַז פָּנִים, שֶׁאֵף פַּעַם
אֵינוּ מְרַצֶּה מִחֲזִיו, אֵין לוֹ שְׂמִחַת הַחַיִּים. כִּי אִם הִיָּה

עוקר מעצמו מדה רעה של "עזות פנים", והיתה לו
 בושח מהקדוש-ברוך-הוא, היה חש שהקדוש-ברוך-
 הוא נמצא פה, היה מתבייש מצדיקי הדור, מחכמי
 ישראל, והיה תמיד שש ושמח על נעם חלקו. לזאת,
 בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים לתקן את אשר
 קלקלתם, ראו להתחיל להתמיד בלמוד התורה
 הקדושה, כמאמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות עזות, סימן ח):
 התורה היא תקון לעזות; אם היה אדם עד עתה עז
 פנים, שיתחיל ללמד תורה. אבל גם לזה צריכים עזות
 דקדושה. כי כן אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוה"ר, חלק א', סימן
 קמז): כשם שמי שהוא עז פנים, אין לו חלק בתורה,
 כן מי שאינו מתאזר בעזות ובעקשנות דקדושה, גם-כן
 לא ילמד תורה. כי מצד אחד עזות פנים היא מדה מאד
 מגנה, עד שעוקרת את האדם לגמרי מהקדוש-ברוך-
 הוא, ואינו רוצה לקבל מוסר, כמאמר רבנו ז"ל
 (ספר-המדות, אות עזות, סימן ג): על-ידי עזות, לא יקבל
 מוסר; אינו רוצה לשמע שום קול תוכחה; כי עז פנים
 עוקר את האדם משרשו. אבל מצד שני, אדם צריך
 שתהיה לו עזות ועקשנות דקדושה, לא להתבייש מפני
 המלעיגים. מה אנו רואים? הערב-רב מפרסמים
 כתביהם וקרחיהם ודעתם הטמאה בכל ארץ ישראל
 בלי בושח, הם עזי פנים, ומדברים פתוח נגד הקדוש-
 ברוך-הוא, נגד כל הקדוש לעם ישראל, נגד התורה

עזות פנים

קסא

והמצוות; אזי הם מגלים את פרצופם האמתי, שהם נואפים ככלבים, כל ראשם מלא זבל וטמאה, טנוף וצואה. וכנגד זה צריכים להתאזר בעזות ובעקשנות דקדושה, לא לפחד מאף אחד, רק לצאת בריש גלי לגלות ולפרסם את הקדוש-ברוך-הוא לכלם, שהקדוש-ברוך-הוא משגיח בהשגחה פרטי פרטית, דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון. ואומרים חכמינו הקדושים (ביצה כה:): מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהם עזים; יהודי צריך לקנות לעצמו עזות דקדושה, לא להתפעל מעזי פנים, פושעי ישראל, קלים וריקים, פוחזים ונואפים ככלבים הנובחים נגד כל ירא וחרד לדבר ה', אלא להכניע ולהשתיק אותם, לגלות את מעשיהם המזוהמים והמלכלכים. כי כלל זה תקחו בידיכם, בני ובנותי היקרים! אם תמצאו עזי פנים, תדעו לכם, שהם פתה של בעלי עברות, נואפים, כי אם הם חצופים, סימן שהם פגומים בברית. אם אברך מדבר נגד חכם הדבוק בתורה, שכל ימיו יושב בד' אמות של הלכה, והנה בא עתה איזה פרחח ומדבר עליו, בידוע שעבר עברה חמורה, ואל תתפעלו ממנו, אלא תתאזרו בעזות דקדושה, ותפרסמו את פרצופו האמתי. כי לא ימלט אדם שיתחצף נגד צדיקים ונגד חכמי הדור, אלא אם אין בו יראת שמים. ואף שהוא מלביש את ה"עזות

פנים" שלו בקדשה, כאלו מצוה לרדף את פלוני או את אלמוני, תדעו לכם, שצריכים לברח ממצוות כאלו. כי עוד מעט אנו צריכים לעזוב את זה העולם, ובאילו פנים נבא אליו יתברך?! ואומרים חכמינו הקדושים (אבות פרק ה'): עז פנים לגיהנום, ובשת פנים לגן עדן; הינו מי שעז פנים, מדורו בגיהנום, ומי שיש לו בושה, מדורו בגן-עדן. ולא זו בלבד, אלא, בני ובנותי היקרים! עוד בזה העולם — מי שהוא עז פנים, סובל את הגיהנום בחייו, כי מתגברים עליו כל מיני צרות ויסורים; כי מי שמעז פנים נגד רבו, נגד חכמי ישראל, נגד הוריו, נגד מבגרים, יקבל את ענשו עוד בזה העולם ויסבל גיהנום. ולהפך — אדם שהוא בעל בשת פנים, יש לו דרך-ארץ לאביו ולאמו, לחכמי ישראל, לגדולי התורה, לצדיקי האמת הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, יש לו דרך-ארץ ויראת כבוד לאדם מבגר, הוא יירש גן-עדן עוד בזה העולם. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נחזור בתשובה ונעקר מאתנו את ה"עזות פנים" שהיתה לנו עד עתה, ונקנה לנו בשת פנים להתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, להתבייש מההורים, להתבייש מחכמי ישראל צדיקי הדור, ועל-ידי-זה ימשך עלינו חסד ורחמים רבים.

ב.

בני ובנותי היקרים! עליכם להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם, ולא להשבר בשום פנים ואפן. ואף שמצד אחד אתם מאד מתבישים מכל מה שעבר עליכם בחייכם, שטמאתם את עצמכם בכל מיני טמאות שבעולם בר מינן, ועברתם על עברות חמורות, אשר מכל זה אתם מתבישים לחזור אליו יתברך, עם כל זאת עלי לומר לכם, שאף שבושה היא מדה טובה מאד מאד, ואדרבה זה סימן שעמדו רגליו על הר סיני, כמאמרם ז"ל (נדרים כ.): כל אדם המתביש, לא במהרה הוא חוטא; ומי שאין לו בשת פנים, בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני. עם כל זאת עליכם לדעת, שמי שרוצה לחזור בתשובה, עליו להתאזר בעזות ובקשנות דקדושה, ולא להסתכל על שום מונע ומעכב, יהיה איך שיהיה ויהיה מה שיהיה, כי אי אפשר לחזור בתשובה שלמה, אלא אם קונה לעצמו מדת עזות דקדושה, שלא מפחד משום בריה שבעולם. כי עליכם לדעת, אשר בושה ועזות הם שני הפכים, אבל שניהם צריכים אל הקדושה מאד, אך צריכין להזהר מאד להשתמש עם כל מדה ומדה במקומה הראוי, ולא להפך, חס ושלום. ומי שפוגם בזה ומהפך הסדר, שמשתמש בעזות במקום שצריכין בשת, או שמתביש במקום שצריכין עזות,

הוא פוגם בזה מאד, ועל-ידי-זה עקר ההתרחקות מהשם יתברך, כי באמת בקדשה צריכין שתיהן: עזות ובשת, ושתייהן אחד בשרשן ותלויות זו בזו. כי עזות דקדשה נמשכת מבושה דקדשה, אבל להפך, חס ושלוש, כשיש לו בושה דסטרא אחרא, שמתבייש מפני המלעיגים, ונמנע על-ידי-זה מעבודת השם, על-ידי-זה מתגברת בו עזות דסטרא אחרא, שהיא עזות הגוף ותאוותיו הרעות. על-כן צריך האדם לפלס דרכיו מאד בזה, שתהיה לו בושה גדולה מהשם יתברך מלעבר על רצונו אפלו תנועה קלה, מכל שכן שלא לעבר עברה, חס ושלוש; אבל כשצריך לעסק בעבודת השם, אזי צריך להתגבר בעזות גדולה דקדשה כנגד עצמו, הינו כנגד היצר הרע שלו וכנגד המונעים והמלעיגים מבני העולם, וכן אפלו כביכול נגד השם יתברך בעצמו צריך שתהיה לו עזות גדולה דקדשה, כי אף-על-פי שבודאי צריכין להתבייש לפני השם יתברך מאד, אפלו לעשות מצוה ולבוא להתפלל לפניו יתברך, מכל שכן מי שכבר חטא, חס ושלוש, אף-על-פי-כן צריך להתחזק ולהתגבר בעזות גדולה, ולומר: אף-על-פי שאיני כדאי להתפלל לפניך וכו', אף אף-על-פי-כן בחסדך הגדול אני בוטח, שאתה שומע תפלת כל פה. ולכן אני מעז פני נגדך לבקש ממך כל מה שאני צריך וכו'. אבל מי שמהפך הסדר ומשתמש בבשת במקום שצריכין עזות,

עזות פנים

קסה

אזי להפך — הוא פוגם הרבה מאד, כי כל מיני חלישות הדעת שבלב האדם שמרחקין אותו מהשם יתברך, כלם נמשכין מפגם העזות דקדושה, שעל-ידי זה נחלשת דעתו מלהתגבר בעבודת השם אפלו אם הוא כמו שהוא. כי באמת בקדושה צריך שתהיה לאדם עזות אפלו כב יכול כנגד השם יתברך בעצמו, כי אף-על-פי שידע מה שחטא ומרד כנגד השם יתברך, אף-על-פי-כן אם מתבייש אחר-כך לבקש את השם יתברך שיקרבהו לעבודתו, ומתבייש בעצמו לעסק בעבודת השם, מחמת שידע רבוי עוונותיו, אין זה בשת דקדושה, אדרבה! זה עקר בשת דסטרא אחרא, שמחליש דעתו, כדי לרחקו מהשם יתברך לגמרי. כי עקר הבשת דקדושה צריך שיהיה להאדם קדם שיחטא, שתהיה לו בוששה גדולה מלפני השם יתברך שלא לעשות שום דבר נגד רצונו יתברך; אבל אחר-כך, כשכבר התגבר עליו היצר הרע, חס ושלום, והכשילו במה שהכשילו, צריך אחר-כך לסלק הבוששה מעל פניו, ויעז פניו נגד השם יתברך כב יכול לומר: אף-על-פי שעשיתי ובשתי וגם נכלמתי להרים פני אליך, אף-על-פי-כן אני מעז פני נגדך, ומבקש ממך שתקרבני אליך גם עתה. ואפלו אם היה כך כמה פעמים, חס ושלום, אסור לפל בדעתו לעולם, רק להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש כל עוד נשמתו בו (לקוטי-הלכות, בשר בחלב,

הַלְכָה ד', אוֹת ג'); וּמִי שֶׁמֵתְאַזֵּר בְּמִדַּת הָעֲזוּת וְהַעֲקֻשָׁנוּת דְקַדְשָׁה, וּבֹרַח תְּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל אִף שִׁיּוּדֵעַ שְׁחָטָא וּפָגַם מְאֹד נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאוֹמֵר לְעֲצֻמוֹ: יִהְיֶה מֶה שִׁיְהִיָּה וְיִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, אָנִי אֶת מְקוֹמִי לֹא אֶעֱזֹב, וְאַחֲזֹר תְּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצֻמוֹ תִּמְשָׁךְ עָלָיו בּוֹשָׁה גְדוּלָה תְּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. כִּי כָּכָל שְׂאֲדָם נִכְלָל יוֹתֵר בְּאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּעֲקֻשָׁנוּת גְּדוּלָה, וְאִינוּ עוֹזֵב אֶת עֲצֻמוֹ לִפְלֵ, עַל-יְדֵי-זֶה יוֹתֵר נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכֶת עָלָיו בּוֹשָׁה גְּדוּלָה לְהַתְּבַיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. וְהַבּוֹשָׁה תִּמְנַע אוֹתוֹ מִלְּחָטָא נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ. כְּמֵאמָרָם ו' ל (נְדָרִים כ.): "בְּעֹבֹר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם" — זֶה הַבּוֹשָׁה, "לְבַלְתִּי תִּחְטְאוּ" — מְלַמֵּד שֶׁהַבּוֹשָׁה מְבִיאָה לְיָדֵי יִרְאָת חָטָא. מִכָּאן אָמְרוּ: סִימֵן יָפֵה בְּאָדָם שֶׁהוּא בִּישָׁן. כִּי בְּזֶה שְׂאֲדָם מִתְּבַיֵּשׁ, בְּזֶה בְּעֲצֻמוֹ מוֹדֶה שִׁישׁ לוֹ אֶמּוֹנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת יב.): כָּל הָעוֹשֶׂה דְבַר עֲבָרָה וּמִתְּבַיֵּשׁ בּוֹ, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו; לֹא-כֵן מִי שֶׁהוּא עֹז פָּנִים, הוּא מִתְּרַחֵק לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, רַחֲמָנָא לִישְׁזָבֵן. וְאַנְחֵנוּ עֲדִים, שִׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁעָבְרוּ עַל כָּל הַחֲטָאִים שְׁבַעוּלָם, רַחֲמָנָא לִישְׁזָבֵן, וְלֹא דֵי שְׂאִינָם מִתְּבַיֵּשִׁים עַל מַעֲשֵׂיהֶם הַמְּגַנְיִים שֶׁעָשׂוּ, אֶלָּא עוֹד פּוֹעֲרִים פִּיהֶם הִטָּמָא לְדַבֵּר עַל צְדִיקִים אֲמַתִּיִּים הַדְּבוּקִים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְהֵן הֵן עֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר,

שְׁדָבַר זֶה יְדוּעַ, שְׁכָל מִי שֶׁמִתְחַצֵּף נֶגֶד יְרָאִים וּשְׁלֵמִים, וּמִדְבַר נֶגֶד צַדִיקִים, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא בַעַל עֲבָרָה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּעֲנִית ז'): כָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ עֲזוּת פָּנִים, בְּיָדוּעַ שֶׁנִכְשַׁל בַּעֲבָרָה, וּמִדְחֲצִיף כּוֹלֵי הָאֵי שִׁמְעַ מִיְנֵה רָשִׁיעָא הוּא (בְּבֹא מְצִיעָא פג:); וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מֵאַחַר שֶׁכָּבַר עָבַר עֲלֵיכֶם בְּחַיִּיכֶם מֵה שֶׁעָבַר, וּכְבָר נִכְשַׁלְתֶּם בְּכָל מִיְנֵי עֲבֵרוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְאַתֶּם רוֹצִים לַחֲזוֹר בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יְתַבְרַךְ, רְאוּ לְהִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַבוֹשָׁה, לְהִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יְתַבְרַךְ, וְלִבְרַח מִכָּל מִיְנֵי עֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר, הַפּוֹעֲרִים פִּיהֶם נֶגֶד צַדִיקִים אֲמַתִּיִּים, וּמִדְבָרִים עֲלֵיהֶם כָּל רַע, וּמִתְלוֹצְצִים מִסְפָּרֵיהֶם הַקְדוּשִׁים, הַמְגַלִּים אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתַבְרַךְ בְּגִלּוֹי רַב וְנוֹרָא מְאֹד. וְכֵן תִּתְאַזְרוּ בְּעֲזוּת דְקַדְשָׁה לֹא לִפְחֹד מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְעוֹלָם, וּבִפְרֹט מַעֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר, הַקָּמִים נֶגֶד כָּל אֱלוֹי הַרוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וּמַחְלִישִׁים אֶת דַּעְתָּם. כִּי בְּאַמַּת בּוֹשָׁה וְעֲזוּת תְּלוּיּוֹת זוֹ בְּזוֹ, וּכְכֹל שֶׁאָדָם קוֹנֶה לְעֲצָמוֹ שְׁתֵּי הַמִּדּוֹת הַיְקָרוֹת הָאֵלוֹ — בּוֹשָׁה דְקַדְשָׁה וְעֲזוּת דְקַדְשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת לְהִתְגַּבֵּר עַל עֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר, שֶׁהֵם הַבַּעֲלֵי עֲבָרָה הַמַּחְלִישִׁים דַּעַת בְּנֵי-אָדָם לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יְתַבְרַךְ. וְלָכֵן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁאֵינוֹ שֵׁם לֵב לְכָל אֱלוֹי הַעֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר, שֶׁהֵם נוֹאֲפִים כְּכֹלָבִים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, אֲלֹא מִתְאַזְרִין בְּעֲזוּת וּבַעֲקֻשְׁנוֹת דְקַדְשָׁה, וְחוֹזְרִים בְּתַשׁוּבָה

עֲזוֹת פְּנִים

קסח

שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְנִכְלָלִים בְּחַי הַחַיִּים בּו יִתְבָּרֵךְ,
אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֵלְקָם!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!